

Wat doe jij met je leven?

Inspiratie zonder handeling geeft geen verandering.

Lezing ter gelegenheid van het IFOH dialoogdiner op 14 oktober 2011
door Rob IJff

De tijdgeest van toen en nu.

We schrijven het jaar 1970 en het is zo ongeveer de tweede week van september en ik zat sinds een tiental dagen op de middelbare school. Ik werd opgetrommeld om mee te doen met een protestmars tegen de milieuvervuiling. Als brugsmurf mee mogen gaan met je grote zus en haar nog grotere vrienden, je zou wel helemaal gek zijn om dan nee te zeggen. We togen in scholierenmars naar het centrum van Arnhem en kwamen aan bij het Gele Rijdersplein, luid leuzen roepende.

Nu was ik een licht ventje en kennelijk bij uitstek geschikt voor het verrichten van een symbolische daad. Op het Gele Rijdersplein staat op een hoge sokkel het nog hogere standbeeld van een paard met daarop een zogenaamde gele rijder, een befaamd artillerie onderdeel dat bij Arnhem gelegerd was geweest en met een roemruchte krijgshistorie. Met behulp van 2 handen, een knietje en een schouder werd ik door mijn o zo veel oudere schoolgenoten het standbeeld opgeduwd. Mijn zus had iedereen duidelijk gemaakt dat dit bronzen paard voor mij geen probleem zou zijn daar ik op het echte paardrijden zat en een ervaren ruiter was.

Nu werd het tijd voor het ware huzarenstuk van deze protestmars. Ik kreeg zakdoeken aangereikt die ik om de monden van het standbeeld moet binden:

Een zakdoek om de mond van de gele rijder met zijn trompet en een zakdoek om de bek van het paard waarvoor ik ver naar voren moest buigen.

Zakdoeken om te symboliseren dat het hier ging om een protest tegen de milieuvervuiling die vooral veroorzaakt werd door de ENKA aan de Arnhemse Rijn haven, inmiddels AKZO Nobel. Iedere Arnhemmer kende de Enka vanwege de gele rook en weeïge stank die met regelmaat uit haar schoorsteen kwam.

De zakdoeken kreeg ik met wat evenwichtskunst omgebonden wat een triomfantelijk gevoel opleverde. Maar bijna tegelijkertijd stooft daar de scholierenmeute ineens uiteen.

De schouder, knie en handen waarmee ik makkelijk weer had kunnen dalen waren ineens verdwenen, en ik zat daar bijna 3 meter hoog.

Enfin, de politie hielp mij hardhandig het paard af, maar niet nadat een journalist eerst nog een kiek geschoten had.

Die stond de volgende dag in de krant: "jonge activist beklimt gele rijder".

Zodoende werd ik gesignaleerd bij het establishment, zijnde de schoolleiding en de gezinsleiding. En liep ik diverse schorsingen op: van de filmavond op school tot aan het zakgeld thuis.

Zo werd ik werd een activist tegen wil en dank, in onnozelheid meegesleept.

Ik heb het activistische pad op deze wijze nooit weer betreden. Sterker nog, dat pad heb ik helemaal nooit meer betreden, maar de vraag naar zingeving en mijn rol daarin voor deze wereld is nooit meer bij mij weggeweest. Dat ik nu hier ben en hier sta is daar een soort van gevolg van.

Als ik zo terug kijk op die 70 er jaren en mijn middelbare school tijd vergelijk met die van mijn kinderen 30 jaar later valt het mij zo op dat de maatschappelijke betrokkenheid, het actiegerichte zoveel meer en breder aanwezig leek te zijn dan nu. Waar is dat dan gebleven, die onrust – zijn we dan weggezakt in lijdzaamheid, uiteindelijk toch met zijn allen gezwicht voor de verleidingen van de vrije markt economie en het perspectief van eindeloze groei? Zo lijkt het wel te zijn.

Een tijdperk van een toenemende behoefte aan zingeving en inzicht daarover.

Daarnaast lijkt zich in deze periode een tweede ontwikkeling te hebben voltrokken.

En dat is een toenemende belangstelling en verdieping in het diepere, het hogere, zingeving, oosterse mystiek, het spirituele, de beweging naar betekenisgeving.

Er lijkt een wereldwijd besef te zijn ontstaan dat ideologiën ons eerder op dwaalsporen brengen dan wegen naar oplossingen bieden. Wij hebben de afgelopen jaren schoorvoetend het daadwerkelijk goddelijke vanonder de soms verstikkende mantel van de religies weer tevoorschijn gehaald. De religies zelf hebben daar een flinke hand aan meegeholpen want de mantel der religie blijkt maar al te vaak geen mantel der liefde te zijn geweest.

Wij hebben toegang tot alle schoonheden van deze wereld en kunnen kennis nemen hoe het hogere zich in talloze facetten en in onbegrijpelijke wonderen manifesteert. Daarnaast zijn er zoveel leiders, zieners, wijzen en gewone mensen van dichtbij die wij als voorbeelden kunnen nemen en ons kunnen inspireren. Ik denk niet eens dat ik ze hoef te noemen: de allergrootsten onder hen zijn tegelijk ook zo opvallend gewoon zichzelf gebleven, denk maar aan Steve Jobs of Moeder Theresa, of Nelson Mandela.

En dank zij de alsmaar toenemende technologie weten wij inmiddels dat er alleen al in de Melkweg zich een onvoorstelbaar aantal van 2 miljard aardachtige planeten bevindt, waarmee ik maar wil onderstrepen dat de wortels van inspiratie toegang hebben tot onuitputtelijke dimensies en wijsheid.

Mijn vader lag met zijn 90 jaren ouderdom en wijsheid. Hij kon echt helemaal niets meer. Ik was, hij ligt aan het raam en kijkt naar een prachtige wolkenloze herfstlucht en de bomen in zijn tuin. Dan zegt hij: *“de kleinste beweging van een blad aan de boom weet mij nog te inspireren. Zelfs in het allerkleinste huist de boodschap van de bemoediging. Dat is toch wel de essentie van het leven”*.

Bronnen en toegang tot inspiratie zijn overal om ons heen.

Dat is dus het punt niet.

Maar wat doen we daarmee met die onvoorstelbaar vele bronnen tot inspiratie?

Laten we ze links liggen of laten we ze toe, gaan wij erop af?

Wat doen we met onze inspiratie en onze inzichten die daaruit voort komen?

Het is in feite dezelfde vraag die de filosoof Jiddu Krishnamurti stelde: *wat doe jij met je leven?*

Wat doen wij met ons leven? Collectief doen wij te weinig zo lijkt het.

Maatschappelijk en economisch gezien lijkt het erop dat wij in het antwoord op die vraag collectief gezien tekort schieten. Momenteel beleven wij zo ongeveer letterlijk het failliet van zowel de publieke alsook de private sector.

Een bizar voorbeeld daarvan zien wij in de bankensector: uitgeholde eigen vermogens, die volstrekt onvoldoende zijn om het verlies op dubieuze leningen te compenseren. Nationale overheden die bij moeten springen maar zelf ook weer schulden hebben die dikwijls groter zijn dan het totale bruto binnenland product. De ene bijna failliete boedel (publiek) neemt de andere failliete boedel over (privaat) en we vieren dat als een opluchting.

Deze extreme situatie zoals bij de banken is geen uitzondering, het is overal – in het groot en in het klein. Het lijkt het er nog steeds op dat wij het tij nog niet weten te keren en de oplossingen nog niet gevonden hebben. Daadkracht op basis van wijsheid en betrokkenheid lijkt ondergeschikt te zijn gemaakt aan dadendrang gedreven door hebzucht, gemakzucht of van buiten de oevers tredende ego's

Gelukkig zijn behaalde teleurstellingen in het verleden geen garantie voor de toekomst.

Zingeving en inspiratie kennen geduchte tegenstanders, zoveel is zeker.

Wat gaat er mis in het ontplooiën van inspiratie?

Een antwoord komt van Leo Buscaglia, psycholoog (1924-1998)

Hij was de zoon van Italiaanse immigranten en professor aan de University of Southern California. Hij signaleerde in de jaren 80 al dat het een kenmerk van de moderne tijd lijkt te zijn dat grootschaligheid, snelheid en gebrek aan tijd leidt tot afstandelijkheid en kilheid, gebrek aan liefde. Wij zijn onze liefde voor elkaar aan het verliezen om het in te ruilen voor apathie.

"I have a very strong feeling that the opposite of love is not hate~ it's apathy.

It's not giving a damn."

In het verlengde daarvan beschrijft de hedendaagse Richard Sennett socioloog en verboden aan de London School of Economics het *Out of Touch* fenomeen in de moderne samenleving: Het ontberen van contact met het echte, oftewel een Zijn Zonder Voeling. Hij merkt op dat wij het in toenemende mate hebben over zaken die wij letterlijk niet meer aanraken of zien. We zijn totaal abstract en conceptueel aan het worden:

- Managers zien geen klanten meer
- Managers raken hun producten niet meer aan
- Zorgverleners hebben niet meer de tijd om hun patiënten aan te raken
- En adviseurs creëren een conceptuele ppt wereld die zij zelf nooit betreden hebben.
- Politici ontwerpen beleid en stemmen over zaken die ze zelf maar amper begrijpen.
- Wij allemaal gebruiken steeds vaker container begrippen die wijs klinken maar we nemen niet de moeite om echt te onderzoeken en te begrijpen wat we daarmee bedoelen en wat de betekenis ervan op persoonlijk, individueel niveau dan wel is.
- Ons geld is totaal virtueel geworden: ooit hanteerden wij de zogenaamde gouden standaard. Die regel schreef voor dat tegenover al het uitgegeven papiergeld bij de bank een minstens een equivalent aan goud in de kluis moest liggen. Tegenwoordig is er bij een bank niets concreets aan waarde meer te vinden.

Wanneer we zonder voeling blijven met de tastbare realiteit en met de tastbare en voelbare consequenties van ons handelen raken we verzeild in het lineaire denken en handelen in plaats van in het cyclische. Immers de zaken zijn ontdaan van hun fysieke verschijning en kenmerken.

Omdat wij ons toilet en rioleringsstelsel geperfectioneerd hebben worden wij nauwelijks nog geconfronteerd met de 2^e helft van onze eetcyclus: die van onze eigen ontlasting. Die hoeven we zelf niet meer uit putjes te scheppen en over het land uit te strooien. Zodoende is een soort van natuurlijke rem op de menselijke overconsumptie om zeep geholpen, met alle gevolgen van dien.

Het Out of Touch effect zien wij in het bijzonder Online. We communiceren massaal online maar zijn het contact met onze stem en luisteraars kwijt aan het raken. En zelf hoeven wij online al helemaal niet meer te luisteren. Het gevolg is dat wij aan feedback en zelfreflectie gaan missen en gemakkelijk kunnen gaan geloven in het door onszelf online gecreëerde beeld. De Online technologie is door onze ego's gekaapt geworden. In ieder geval zijn wij met elk uur dat wij ons online manifesteren niet bezig met onze concrete manifestatie in de echte voelbare wereld.

De roep om sterke leiders, wat zegt dat eigenlijk?

Inmiddels is de ontevredenheid groot en we worden alsmaar boziger, we leven op een woedevulkaan wordt er wel gezegd. De roep om "echte" leiders wordt ook alsmaar groter: voor Europa, voor de PvdA, voor de bankensector, voor de zorgsector, voor heel Nederland, voor Amerika.

Maar ik weet eigenlijk niet of daar wel het probleem zit:

- Misschien zijn die leiders er al wel maar wensen wij ze niet te zien en niet te volgen.
- Of wij verkiezen het de leiders te volgen die dat niet verdienen, wel neem er dan afstand van.
- Of de leiders zijn er in een ver verleden al lang geweest, maar wij verkiezen ze niet te volgen.

Een leider wordt pas een leider door zijn volgers, zonder volgers is een leider niet herkenbaar en is er geen invloed. Met een teveel aan apathie en gebrek aan inspiratie in de samenleving heeft geen enkele leider ook maar enige kans. Zelf-leiderschap is populair aan het worden, maar als wij met die verworven kwaliteiten niet meer doen dan ons eigen leventje optimaliseren – in kleine kring - en het voor de rest wel geloven, weet ik niet of wij daar wel zo blij mee moeten zijn.

Tot slot de vraag: Wat wordt het beste tafelen?

Wat doen wij met onze wijsheid over inspiratie en zingeving?

Onszelf koesteren in onze inspirerende wijsheden en hogere staat van zijn?

Doen wij er concreet iets mee, stap voor stap?

Of gebruiken wij zingeving als een elitaire camouflage voor een in wezen hedonistische levensstijl en de weg van de minste weerstand?

Hoe zit het nu eigenlijk?

Inderdaad is rust en zelfonderzoek belangrijk om inspiratie de kans te geven zich te manifesteren en het tot wasdom te brengen. En van het leven genieten moeten we vooral blijven doen.

Maar nog veel harder hebben wij in deze wereld een fundamentele vernieuwing nodig die wij van ideologieën en de politiek in ieder geval niet kunnen verwachten.

Die vernieuwing zal uitsluitend uit de som van ontelbare individuele acties kunnen ontstaan. Wij moeten het zelf doen.

We moeten daartoe onze hedendaagse vijanden zoals apathie, afstandelijkheid en hedonisme zien te overwinnen.

Daarvoor is inspiratie en zingeving in het hoofd alleen bij lange na niet goed genoeg.

Inzicht zonder handeling geeft geen verandering

Wij moeten uit onze schulp kruipen en ons inzicht toetsen en in de praktijk brengen van het dagelijkse leven en doen, het concreet maken. Mag ik u een aantal suggesties aanreiken?

- Van lineair denken naar cyclisch handelen
- Van grootschaligheid en wantrouwen naar kleinschaligheid en vertrouwen
- Van oppervlakkigheid en vluchtigheid naar concentratie en echte kennis.
- Van anonimiteit en afstandelijkheid naar direct contact en betrokkenheid
- Van het abstracte naar het concreet tastbare
- Van Online naar On the Street
- Van lijdzaamheid naar inspiratie en creatie
- Van volgend naar experiment en vernieuwing
- Van apathie naar activisme

En daarbij hebben wij elkaar nodig: de ontmoeting, de dialoog.

De menselijkheid, de bemoediging en concrete samenwerking om het creatieve experiment met onszelf en onze omgeving aan te gaan vanuit de opdracht die wij allen hebben om er een totaal andere en betere wereld van te maken.